Toespraak Jan Marijnissen
12e Congres SP, 24 mei 2003 in De Flint in Amersfoort

Beste Partijgenoten,
Fijn dat u er bent - fijn dat deze partij er is! Proficiat!
Als we niet bestonden, moesten we vandaag nog uitgevonden worden.

Want er gaat heel wat gebeuren in dit land dat tegenspraak en tegenwicht eist, waarvoor een partij nodig is die voorop kan en durft te lopen bij het mobiliseren van het maatschappelijke verzet tegen het nieuwe kabinet.
De SP ís die partij!
CDA en VVD zijn de coalitie…Wij zijn de oppositie!
Geen oppositie met de handrem erop,
Geen oppositie van uit 'n kalimero-gevoel,
Geen oppositie met de fluwelen handschoen,
Geen oppositie in de traditie van het 'redelijk alternatief'
Nee, wij zijn van de keiharde oppositie!
Deze coalitie vraagt daarom. En wat ze vragen kunnen en zullen ze krijgen. Omdat het om mensen gaat, omdat wij geen sociale ramp in ons land toestaan, omdat ons land beter verdient.

Nog maar een paar nachtjes slapen en dan is het zover. Dan staan onze nieuwe ministers op het bordes bij de koningin. Ik steek de vlag niet uit en ik wed u ook niet.
In plaats van de vlag uitsteken zou ik veel liever de stekker er uit trekken.
Want ik zeg u: als dit kabinet echt onder stroom komt, pas dan maar op! Niemand zal veilig blijken voor de Bende van Balkenende, tenzij je héééél rijk bent. Alle miljonairs in de zaal kunnen dus opgelucht adem halen – de rest kan beter zijn adem inhouden. Zij krijgen het heel hard te halen in de komende jaren.

Ik heb afgelopen week toen Balkenende en Zalm bekend maakten zwanger te zijn van een nieuw kabinet (wat overigens alleen kon doordat Boris Dittrich vreemd ging), al een aantal pechvogels genoemd die we binnenkort time rijk zullen zijn. Een greep uit het ruime aanbod:

- U dacht uw behoefte aan zorg degelijk verzekerd te hebben? Pech! Vanaf nu mag u de eerste 400 euro zorg zelf betalen;
- U wilde gebruik maken van de tandarts en de fysiotherapeut en de geneesmiddelen nemen die u nodig hebt? Pech. Dat vergoeden we niet meer.
- Ben je ziek en heb je vervoer nodig? Pech, pech. Zelf betalen;
- Ben je ambtenaar? Pech gehad, je koopkracht gaat per jaar met 1% áchteruit;
- Werk je in de zorg, of in het onderwijs, op ben je politieagent? Ook pech gehad, van hetzelfde laken een pak.
- Hebt u een uitkering? Pech gehad, ook u gaat erop áchteruit;

- U wordt gedeeltelijk arbeidsongeschikt? O jee, ook pech, voor u is er geen WAO meer.
- U zit in de WAO maar u bent jonger dan 45? U raadt het: pech…, u wordt herkeurd en de kans is groot dat u als arbeidsongeschikte tóch úit de WAO en ín de Bijstand gaat;
- Je hebt een Melkertbaan? Pech gehad, dikke kans dat je je baan verliest en ook jij in de bijstand belandt;
- Je verdient het minimumloon? Jammer maar helaas: pech! Je loon is niet meer gekoppeld aan de gemiddelde stijging van de lonen;
- Je zoekt een woning en je hebt weinig geld? Alsof de duivel ermee speelt: ook pech, je hoeft niet op steun van de overheid te rekenen.
- Je hebt huursubsidie? Wat denkt u? Precies: pech gehad, je hebt kans dat je bijna 20% moet inleveren;
- Word je werkloos? Het zal niet waar wezen: pech gehad, het is de vraag of je voor WW in aanmerking komt, en áls je er al voor in aanmerking komt moet je weten dat je eerder naar de bijstand gaat;
- Ben je ouder dan 57,5 jaar? Je bent hopelijk gewend aan pech hebben - want dat heb je nu wéér. Vanaf nu gewoon blijven solliciteren, tot je 65ste.
- Je zit in de bijstand? Pech, die wordt natuurlijk ook verslechterd; anders wil straks iedereen er in!
- Ben je aangewezen op het openbaar vervoer? Pech, trek je portemonnee maar vast want de trein en de bus worden weer fors duurder zonder dat de kwaliteit verbetert;
- Sta je er alleen voor in het leven en heb je de zorg over heel kleine kinderen? Pech, onder motto 'het gezin is de hoeksteen van de samenleving' word je aan het werk gejaagd;
- Wil je in aanmerking komen voor de VUT of prepensioen? Pi-pa-pech gehad, de overheid werkt je tegen. Het idee dat de overheid er is om je een handje te helpen, is verleden tijd.

Tsja, daar worden wij met z'n allen niet vrolijk van. Zij wel, de nieuwe ministersploeg van CDA, VVD en D66.
Ze zullen volop lachen, straks op het bordes bij de majesteit. Balkenende zal stralen omdat hij zijn tweede kabinet krijgt.
Dittrich zal stralen omdat D66 Paars-3 heeft mogelijk gemaakt.

En Zalm? Die lacht altijd maar zal nu helemaal zelfverzekerd rondkijken. Je zal hem zien denken aan Frits Bolkestein, die bij het aantreden van Paars over de PvdA zei: 'Zij leveren de premier, wij het beleid'.
De PvdA is vervangen door het CDA maar de liberale hoofdlijn blijkt gelijk. Het is al gezegd: Balkenende en Zalm vormen de tandem van het nieuwe kabinet. Maar wie goed kijkt ziet dat Zalm stuurt en Balkenende trapt. Drie keer raden welke kant dat opgaat!
En D66? Die mag in het kinderzitje.
'Maar wel met een eigen stuurtje!', hoor je Boris trots zeggen.

Voor mij is het helder: Zalm heeft in dit kabinet de sleutels in handen. Van het beleid - én van de schatkist.

Híj gaat bepalen wie zal betalen en wie zal beuren. En dan weet u het wel. Thom de Graaf wordt minister van deregulering, Gerrit Zalm minister van denívellering. De eerste schaft de regels af, de tweede het idee dat de zwaarste lasten op de sterkste schouders horen.

Zalm ontlast de rijken en belast de armen. En zijn lijflied is al geschreven, de ouderen onder u kennen het wel: Ik ben Gerrit …..

Natuurlijk: Jan-Peter Balkenende zette afgelopen dinsdag zijn vroomste gezicht op toen hij me in de Kamer voorhield dat ook de rijken aangepakt zullen worden - niet door hem, maar door de aandeelhouders.
Maar Jan-Peter, je weet beter: dat is toch net zo iets als vragen aan de pyromaan om op de lucifers te letten. Juist de voortdurende overheveling van economische macht van de samenleving naar de aandeelhouders, heeft ertoe geleid dat de graai- en grijpmentaliteit vrij baan gekregen heeft in ons bedrijfsleven en er nu gelegenheid is voor bazen en bobo's om schaamteloos hun zakken te vullen. Als je daar iets aan wilt doen, loop je niet naar de aandeelhouders maar dan neem je als regering je éigen verantwoordelijkheid!

Maar dat doet dit kabinet niet. Zoals het zoveel niet doet.
Hoe zijn we eigenlijk aan dit kabinet gekomen?
Is er iemand te vinden die dít kabinet echt wilde ten tijde van de verkiezingen? Die met deze coalitie in het achterhoofd op CDA, VVD of D66 heeft gestemd?

Om dit kabinet te krijgen zijn stapels verkiezingsbeloften geschonden. De kiezers zijn belazerd en bedonderd. Daarom hadden er ook nieuwe verkiezingen moeten komen.
Omdat er geen geloofwaardig alternatief was voor CDA-PvdA. Onzin, zeiden de andere partijen. Nu zitten we met de brokken.
Nu ziet iedereen wat wij al langer zeiden. Dat het CDA gewoon een rechtse partij is die snoeihard, asociaal beleid wil voeren. De sociale kanten die de partij voor de verkiezingen zei te hebben, zijn na de verkiezingen weggesmolten.

Het CDA doorzagen we - van D66 had ik beter verwacht. Nooit te oud om te leren, zo blijkt. D66, de partij die drie verkiezingen op rij verloren heeft en daarom nog slechts een kwart van de 24 zetels, die ze in 1994 nog had, over heeft.
Hoort u ze nog zeggen: als we gelijk blijven of teruggaan, zullen we onder geen voorwaarde gaan meeregeren? En hoort u ze nu zeggen: we doen het om erger te voorkomen? Boris Dittrich als burgemeester in oorlogstijd. Dat is net zo iets als tegen iemand in de regen zeggen: Ben blij dat 't niet hagelt!

Wat ook erg is, is het verhaal dat dit 'drie-over-rechts' kabinet ophangt om haar rechts-liberale beleid recht te praten. De economische recessie wordt door rechts misbruikt om het a-sociale wensenlijstje van de VVD te kunnen realiseren, dat er al was toen de economie nog bergop ging.

Het nieuwe kabinet doet alsof we financieel-economisch aan de grond zitten. Onzin. Twee kwartalen met een krimp van een paar tienden van procenten vlakken niet uit dat we in de afgelopen 20 jaar bijna 100% rijker zijn geworden. Nederland ís geen Derde Wereldland, we zitten niet aan de grond! En dus is er ook geen reden om zóveel mensen zó hard aan te pakken - allemaal mensen die níet verantwoordelijk zijn voor het financiële wanbeheer van vooral de afgelopen kabinetten. Kabinetten die de miljardenoverschotten sneller uitdeelden dan ze binnenkwamen, en ze weggaven aan mensen die het niet nodig hadden.

In het afgelopen jaar is er vooral door het CDA veel gesproken over het belang van waarden en normen? Tegeltjeswaarheden noemde Gerrit Zalm ze smalend.
Ze zijn nu van de muur gehaald.
Dit kabinet is er een van kale muren en kille ruimten, van rekenmeesters en boekhouders, dat slechts uit is op verdere versnelling van de uitverkoop van de beschaving.

Het CDA verpakt haar keuze voor deze uitverkoop in de stelling dat de overheid moet leren 'los te laten'. Maat wát moet de overheid dan wel loslaten? Wie naar de regeringsplannen kijkt ziet dat het gaat om de georganiseerde solidariteit die losgelaten wordt.
Tussen gezonde en zieke mensen, tussen valide en invalide mensen, tussen mensen met werk en zonder werk, tussen jong en oud, tussen man en vrouw, tussen ons hier en hen daar, in de rest van de wereld.

Het is een kortzichtige misvatting te denken dat als de overheid de solidariteit niet meer organiseert, dat dan de samenleving de ontstane gaten wel zal opvullen. Het tegendeel is het geval. Als de overheid suggereert dat solidariteit ouderwets is, dan propageert zij het 'ieder-voor-zich-denken' in plaats van gemeenschapsdenken en solidariteit.

De overheid is niet een 'sluitsteen', zoals Jan Peter Balkenende ons wil doen geloven. De overheid is, of beter: hoort te zijn 'het fundament' van onze samenleving en onze beschaving.
Zij is door middel van verkiezingen ónze overheid en die hoort het voortouw te nemen omdat zij als eerste verantwoordelijk is voor bijvoorbeeld de publieke sector: de zorg, het onderwijs, de veiligheid, de openbare ruimte.

Wordt die verantwoordelijkheid niet genomen dan moet men niet raar opkijken als de mensen hun vertrouwen in de overheid en de politiek verliezen en nog slechts wensen op te komen voor hun eigen belang.

Terwijl het land behoefte heeft aan een politiek die de mensen zicht geeft op een toekomst die de moeite waard is om je voor in te zetten, terwijl de mensen hoop hadden dat het morgen beter zou worden, terwijl de mensen erop vertrouwden dat de politiek samen met hen daarvoor zou zorgen, stel ik vast dat het bij dit kabinet armoe troef is als het gaat om visie op een sociaal, veilig en schoon Nederland.

Niet alleen in sociaal opzicht faalt dit kabinet.

- Meer geld voor asfalt;
- geen maatregelen in verband met de bio-industrie, hoeveel dieren er ook in de afgelopen jaren zinloos over de kling zijn gejaagd;
- geen heffing voor bouwen in de open ruimte;
- Borssele blijft open - omdat we volgens D66 geen geld hebben om de centrale te sluiten! Dus produceren we nog maar meer kernafval voor de generaties die na ons komen.
- Bezuinigen op Ontwikkelingssamenwerking, maar wél geld voor straaljagers waarvoor geen vijand te vinden is en meer geld naar Defensie.
- Verder gaan met de Europese integratie terwijl de bevolking in meerderheid geen enkel vertrouwen in de Europese instituties heeft.
- Met de mond belijden dat 'vrede en veiligheid gediend zijn met een versterking van de VN', en ondertussen botweg de VN passeren en blind achter de VS aanlopen, bijvoorbeeld in zake Irak.

Balkenende-2 wordt een sociale en culturele ramp, waarbij de gebruikelijke waarschuwing: sluit ramen en deuren en zet de radio aan, niet zal helpen.
Mijn advies aan iedereen die nee tegen Balkenende-2 wil zeggen: zet de ramen en deuren juist open en roep tegen ieder die het horen wil: dit kabinet deugt niet en kom in verzet.

Blijf niet mokkend aan de kant staan,
stel een daad en toon je moed,
laat je woede hand in hand gaan
met het goede dat je doet!
Doe mee – met de SP!

Als ik die laatste woorden uitspreek, realiseer ik me dat dat een heel grote pretentie is, die we wél waar zullen moeten maken om te voorkomen dat nog meer mensen de politiek teleurgesteld de rug toekeren.

In de afgelopen jaren zijn wij voor steeds meer mensen, honderdduizenden inmiddels, de partij van de hoop geworden.
Een partij met 'n visie, 'n ideologie en 'n geweldige achterban die bereid is de daad bij 't woord te voegen.

Ik vind het hartverwarmend te horen dat de duizenden nieuwe leden die zich aanmeldden op zo grote schaal laten weten dat ze popelen om iets te mogen doen, een bijdrage leveren aan onze strijd.

We zijn hard op weg om de derde partij van het land te worden, in ledental.
Als we erin slagen om al die mensen, en buiten hen ook al die sympathisanten, op de goede plaatsen aan de slag te krijgen, dan kunnen we onze ambitie van dé oppositie tegen dit rechtse kabinet waar maken.

Dan kunnen we voorop lopen bij het opbouwen van het verzet tegen het nieuwe kabinet. Dan kunnen we de voortrekker zijn van een politiek die níet cynisch is maar die gekenmerkt wordt door nieuw optimisme.

Nieuw optimisme betekent geloven dat politiek meer is dan passen op de winkel.
Dat het de moeite waard is ervoor te vechten dat het morgen beter wordt dan vandaag.
Dat een sociale samenleving ver te verkiezen is boven een nog liberalere en egoïstischer maatschappij, waarin het recht van de sterkte zegeviert.

Ik heb het beloofd in de Tweede Kamer afgelopen dinsdag en ik zeg het ook hier: wij zullen binnen én buiten het parlement alles in het werk stellen om mensen ervan te doordringen dat dit kabinet hun belangen verkwanselt en dat er een alternatief is om voor te strijden: Investeren in plaats van kaalslag; solidair in plaats van asociaal; zorg om de natuur in plaats van alles volbouwen en nog meer asfalt; en geen 'nationaal' navelstaren meer maar altijd met een blik op de wereld. Er is nog een wereld aan menselijkheid en medemenselijkheid te winnen.

Waar en met wie we maar kunnen, zullen we het verzet organiseren.
Want de mensen in dit land verdienen beter!

Vandaag praten we met elkaar over de maatregelen die we moeten treffen om onze partij zo te vernieuwen dat we de nieuwe strijd optimaal aankunnen.
Die strijd zal in de komende tijd vooral ook lokaal, dicht bij de mensen, gestreden moeten worden.
Daarvoor is het absoluut noodzakelijk dat we op meer plaatsen in het land afdelingen krijgen waar we dan mensen kunnen organiseren.
Natuurlijk is dat niet eenvoudig, natuurlijk kost dat moeite, natuurlijk is dat makkelijker gezegd dan gedaan. Maar: het móet. We móeten overal in het land aanwezig zijn, want de gevolgen van Balkenende-2 zullen ook overal zichtbaar worden.

We moeten niet alleen overal aanwezig zijn, we moeten ook vóórbereid zijn. Heel veel aandacht zullen we daarom moeten geven aan het scholen en opleiden van onze mensen.
Sociale strijd voeren vereist naast durf en doorzettingsvermogen vooral ook inzicht, want zonder inzicht geen uitzicht.

Maar inzicht komt niet aanwaaien, daar moet je moeite voor doen. Ik ben ervan overtuigd dat we die moeite ook zullen opbrengen. Want overal waar ik rondkijk in de SP zie ik mensen die willen wat ik wil: onrecht aanpakken, solidariteit organiseren, gelijkwaardigheid eisen, menselijke waardigheid centraal stellen.

We hebben de mensen, we hebben de middelen, we hebben de visie. Laten we vandaag zorgen voor de best mogelijke mix van die bestanddelen.
Dan kunnen we de strijd met dit 'drie-over-rechts'-kabinet aan.

Dan kunnen we ervoor zorgen dat dit Hemelvaartkabinet zijn naam eerder waar maakt dan menigeen nu nog denkt.

Dus: Kom aan, ertegenaan!
Want dit land verdient beter!